

**ВИДАВНИЧА СЕРІЯ «БІБЛІОТЕКА ЛЕМКІВЩИНИ»
ЮЛІАНА ТАРНОВИЧА (1936–1939)**

Маріанна Мовна

*канд. іст. наук, науковий співробітник відділу наукової бібліографії
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2473-6998>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2023-15\(31\)-11](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2023-15(31)-11)

Досліджено усі видання книжкової серії «Бібліотека Лемківщини» (1936–1939) часопису «Наш Лемко» за редакцією Юліана Тарновича, встановлено авторство окремих чисел та їхні порядкові номери, проаналізовано фактологічне наповнення, зміст і тематичну палітру книжкових видань серії, доведено їхню як тодішню, так і сьогоденню актуальність, введено до наукового обігу відгуки про випуски серії та рецензії на них. Серед проаналізованих видань книги восьми авторів, культурних діячів Лемківщини (Ю. Тарновича під власним іменем і псевдонімом Всеволод Ярославич, Р. Антоновича, І. Шевчика-Лукавиченка, Ф. Коковського, В. Кліша, О. Мисевича, І. Бугери, В. Хиляка).

***Ключові слова:** Ю. Тарнович, «Бібліотека Лемківщини», книжкова серія, тематика видань, часопис «Наш Лемко».*

Постановка проблеми. 1934 р. у видавничому концерні І. Тиктора «Українська преса» була сформована редакційна колегія двотижневика «Наш Лемко», начальним редактором якого став Юліан Тарнович, який згодом заснував видавничу серію «Бібліотека Лемківщини». Вона охоплювала й розповсюджувала книжки на лемківську тематику, в яких наскрізною була ідея історичної та ментальної єдності лемків з українцями інших регіонів, а отже – популяризація Лемківщини та багатовікової культурної спадщини її мешканців як складової України й українського народу. Її вихід був надзвичайно актуальним з огляду на формування розуміння унікальності лемківської традиційної культури її носіями, необхідності активізації суспільного життя краю та ствердження національної ідентичності лемків і сьогодні викликає неабияке зацікавлення української наукової спільноти та громадськості.

Об'єктом дослідження є видавнича серія «Бібліотека Лемківщини», яку заснував Ю. Тарнович у 1936 р. при часописі «Наш Лемко», що входив до видавничого концерну «Українська преса» І. Тиктора. Серія проіснувала до 1939 р. і охопила 17 книг.

Метою статті є дослідити усі видання серії «Бібліотека Лемківщини» (1936–1939), встановити авторство окремих чисел та їхні порядкові номери, проаналізувати фактологічне наповнення, зміст та актуальність книжкових видань, ввести до наукового обігу відгуки про випуски серії та рецензії на них.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Спеціального комплексного дослідження контенту видань серії «Бібліотека Лемківщини» досі немає. Окремі аспекти діяльності концерну «Українська преса» І. Тиктора вивчали Богдан Якимович [52], Надія Зелінська, Лідія Снічарчук, Емілія Огар [11], Зоряна Наконечна [24]. Бібліографічний покажчик основних видань концерну підготувала Валентина Денисюк [8]. Постать Ю. Тарновича як редактора часопису «Наш Лемко» досліджувала Марія Вавричин [7], а його мандрівницький путівник «За срібнолентим Сяном» із серії «Бібліотека Лемківщини» розглянуто в нашій окремій розвідці [23].

Методи дослідження. Методика дослідження ґрунтується на застосуванні загальнонаукових принципів аналізу та синтезу, принципів науковості, об'єктивності та історизму. У процесі студіювання матеріалу було застосовано проблемно-хронологічний, типологічний та бібліографічно-описовий методи, а також методи історичної реконструкції і біографістики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Український журналіст, публіцист, письменник та етнограф Юліан Тарнович народився 2 січня 1903 р. у с. Ростайне Ясельського повіту (тепер – с. Розстайне гміни Кремпна Ясельського повіту Підкарпатського воєводства Польщі) у родині священника Степана Кот-Тарновича. Священником був і батько матері – о. Антін Бескид, парох с. Тарнавка, яслиський декан, відомий на Лемківщині діяч антиалкогольного руху. Після смерті батька, пароха с. Мшани, у 1908 р., мати з дітьми переїхала до Тарнавки, де Юліан перебував під опікою діда, який як національно свідомий українець мав великий вплив на виховання внука. Тут він закінчив народну школу і вступив на навчання до гімназії у Сяноку. Закінчивши у 1921 р. гімназію, Юліан

вступив до Українського таємного університету у Львові на юридичні студії. У цей період став членом УВО. Під час навчання розпочав літературну діяльність: вивчав історію Лемківщини, друкувався у студентських підпільних часописах «Бескид» та «Неділя». Упродовж 1929–1932 років навчався у Вищій школі закордонної торгівлі у Львові. У 1933 р. вступив на філософський факультет Львівського університету, де навчався до кінця 1935 р. У 1935 р. став членом НТШ. Уже в 1930-х роках його нариси, новели, оповідання і статті на економічні та господарські теми з'являлися на сторінках майже всіх українських часописів Львова.

Коли на виконання резолюції II Лемківської конференції 1932 р. у Львові про необхідність заснування популярного часопису для мешканців Лемківщини [7, с. 441–442] 1934 р. у концерні Івана Тиктора «Українська преса» формувалася редакційна колегія двотижневика «Наш Лемко», Ю. Тарнович став його начальним редактором (1934–1939). Часопис відіграв значну роль у суспільному житті краю та сприяв пробудженню національної свідомості лемків. Ю. Тарнович був також автором у виданні: громадсько-політичні статті підписував своїм прізвиськом, літературні – псевдонімом Юліан Бескид (на честь діда) та Всеволод Ярославич, господарські – псевдонімом Ю. Землян, а невеликі повідомлення як Осип Зубрид. Публікувався в часописах «Львівські вісті», «Тернопільський голос», «Рідна земля», «Воля Покуття», «Голос Підкарпаття», «Чортківська думка», «Дорога», «Станіславівське слово для областей», «Подоланин», «Малі друзі», «Вісті» та ін. Одночасно надавав дописи та оповідання у календар «Золотий Колос» (Львів, 1934–1936, 1939). За активну патріотичну позицію Ю. Тарновича переслідувала поліція та ув'язнила у Березі Картузькій.

Мешкаючи з 1940 р. у Кракові, працював у редакції часопису «Краківські вісті»; окрім того, редагував серію «Народна Бібліотека», де видав 46 книг і 9 своїх праць про життя, культуру, історію та звичаї Лемківщини, зосібна етнографічну монографію «Матеріальна культура Лемківщини» (1941). У 1941 р. повернувся до Львова, де редагував шість тижневиків: «Рідна земля», «Станіславівські вісті», «Тернопільський голос», «Воля Покуття», «Стрийський голос», «Голос Підкарпаття».

Від 1944 р. перебував в еміграції. Жив у Німеччині (Регенсбург, Мюнхен) та Австрії (Відень). У Регенсбурзі заснував часопис

«Українське слово», розбудував друкарню, в якій було видано українські літературні твори та підручники для шкіл. У 1948 р. виїхав до Канади. У Торонто разом із владикою Ізидором Борецьким видавав католицький тижневик «Наша мета», в 1949–1953 роках редагував двотижневик «Лемківщина», видав книжки «На згарищах Закарзоння» (1954), «План і відбудова Лемківщини». Від 1963 р. до 1970 р. – редактор органу Організації оборони Лемківщини «Лемківські вісті». Упорядковував і редагував «Лемківські календарі». Створив велику (кілька сотень) галерею рисунків «Лемківські церкви». Помер 28 вересня 1977 р. у м. Торонто [16; 21; 28; 30].

При часописі «Наш Лемко», який висвітлював проблеми життя лемків із метою піднесення їхньої національної свідомості, було створено видавничу серію «Бібліотека Лемківщини» (1936–1939), засновником і редактором якої був Ю. Тарнович.

«Бібліотеку Лемківщини» відкриває книжка Ю. Тарновича «Ілюстрована історія Лемківщини» (1936, чис. 1). Загалом серія охоплює 17 видань, зокрема дев'ять його книжок: «Ілюстрована історія Лемківщини» (1936), «Історичні пам'ятки в західніх Карпатах» (1937, чис. 4), «Мова століть: Лемківщина в переказах» (1938, чис. 9), «Сандецька Земля й княжі городища» (1938, чис. 11), «За срібнолентим Сяном» (1938, чис. 12), «Лови на лемківському Бескиді» (1938, чис. 14), а під псевдонімом Всеволод Ярославич «Найдавніша доба» (1938, чис. 13), «Християнство на Лемківщині» (1939, чис. 16) та «Москвофільство на Лемківщині» (1939, чис. 17). Це історичні, етнографічні та поетичні описи лемківського краю, які, з одного боку, усвідомлювали лемків, а з іншого, – відкривали край галицькій інтелігенції. Серед видань – також книга Ф. Коковського «Східніми межами Лемківщини» (1936, чис. 3), спільна І. Шевчика-Лукавиченка та Ю. Тарновича «Пісня Бескиду» (1938, чис. 7) та ін. Перші дві книжки серії з'явилися у видавництві «На сторожі» (1936). Нам вдалося встановити усі 17 чисел серії. З анонсованих видань не вийшли книги: Ф. Коковського «Визвольні змагання Лемківщини» (1937, чис. 5), ймовірно, її заборонила польська цензура з політичних міркувань; І. Шевчика-Лукавиченка «До слави: сценічний образ на 2 дії»; дві книги Ю. Тарновича – «Шляхом минулого» та «Руслом Вислока». Обкладинки окремих видань серії («Як говорив Бескид» та «Звичаї та вірування Лемківщини») виконав художник-графік Мiron Левицький; проте не усі книжки серії мали художнє оформлення.

Редакційний нагляд за серією здійснював Юліан Тарнович, її засновник, наклади становили від 1000 до 3000 примірників. Адреса редакції газети «Наш Лемко» у Львові – вул. Зиморовича, 2 та Новий Світ, 22.

Окремі видання («Пісня Бескиду», 1938) [26], «Історичні пам'ятки в західніх Карпатах», 1936–1937 [34], «Як говорив Бескид», 1937–1938 [2], «За срібнолентим Сяном: мандруймо в Лемківські гори», 1938 [38], «Творім сильні основи», 1938 [12], «Мова століть: Лемківщина в переказах», 1938 [36], «Християнство на Лемківщині», 1939 [46], «Москвофільство на Лемківщині», 1939 [41], «Лемківська пісня», 1939 [25]) спочатку були апробовані у пресі (часописи «Наш Лемко» та «Новий час»). Більше того, щоб охопити ширшу читачку аудиторію, сценічна картина «Пісня Бескиду» 1938 р. паралельно вийшла ще у видавництві Григорія Гануляка «Русалка» у серії «Театральна Бібліотека» [49], а фрагмент історико-краєзнавчої розвідки Ю. Тарновича «Найдавніша доба» – в «Ілюстрованому господарському календарі на 1939 рік» [43]. Цю ж «Пісню Бескиду» занотовано у «Державному реєстрі друків Польщі» (від серпня 1938 р.) [54].

Сегмент видань цієї серії поділимо на чотири тематичні групи: етнографічно-фольклористична література (3 книжки), історико-краєзнавча (8 книжок), економічна (1 книжка), художня (5 книжок).

1. Етнографічно-фольклористична література

Згідно з переконанням видавця серії Ю. Тарновича, що «устний переказ, цебто традиція формує нашу душу, насталоє характер і волю до збірного зусилля – це чудесна криниця відживної обнови й сили до нових змагань», особливо актуальної для українців у реаліях довоєнної Польщі, книжка «Українське весілля на Лемківщині» о. Івана Бугери [5] (1936, чис. 2) ставила за мету спричинитися до збереження народних звичаїв, зокрема весільних, що «виходять поза рямки родинного свята і захоплюють цілу громаду» [5, с. 3, 6]. У текстах 18 розділів – основних етапів традиційного лемківського весілля – розкрито зміст довесільних (зальоти, запрошування гостей і формування весільного деревця), власне весільних (весілля у молодого перед шлюбом, вінчання, шлюбні звичаї та вірування, окремі гостини у молодій та молодого, пов'язування молоді у хустку, придане) та післявесільних обрядів (сващини і поправи́ни). У примітках подано тлумачення лемківських весільних діалектних термінів (28).

Прихильною рецензією на книжку І. Бугери відгукнувся Антін Лотоцький [19], відзначивши, що вона написана «приступно і цікаво, стане в великій пригоді передусім лемківській молоді, що вже багато, багато старинних звичаїв не знає. З цієї книжечки й навчиться молодь давніх весільних пісень, звичаїв, весільних промов і пізнає красу цих звичаїв».

На противагу польській концепції «маленького народку русинів, які є греко-католиками і з українцями не мають нічого спільного», видавці серії Ю. Тарнович та І. Шевчик-Лукавиченко спонукали о. Остапа Мисевича записати народне весілля в Західній Бойківщині, щоб продемонструвати єдність українських етнографічних груп, як-от бойків, лемків, гуцулів та інших, із цілим українським народом: «Нас приділює й вяже тісно з матірним українським пнем наша велика традиція, котра для нас є “святая святих”, нашою історією, бувальщиною, філософією українського народу». Видавці ставили за мету порівняти весілля Лемківщини та Бойківщини на основі записів мелодій народної музики, що виявляють спільні українські риси й ознаки близького споріднення в обох варіантах обряду.

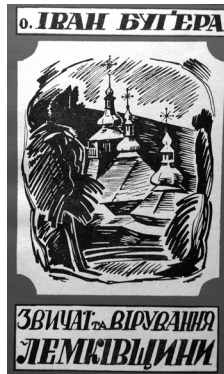
Книжка «Український весільний обряд у Бойківщині» О. Мисевича [22] (1937, ч. 6) містить 20 підрозділів, що відповідають основним ритуальним діям українського весільного обряду Західної Бойківщини, які автор записав у Ліському повіті: «Вступ і зальота»; «Руковини або заруковини»; «Спрошування гостей на весілля»; «Уплещина у молодого»; «Вручення “маршавки”»; «Уплещина у молодой»; «Приготування молодой на прийняття молодого і складання вінця»; «Молодий прибуває до молодой»; «Гостина у молодой»; «Молодята зі шлюбу вертають до молодой»; «Гостина в молодой по шлюбі»; «Молода йде до молодого»; «Гостина в молодого по шлюбі»; «Бояри вибираються до молодого»; «Покладини»; «Продажа коси й почіплення»; «Ходження по воду»; «Забобони та вірування, що їх привязують до весілля»; «Придане»; «Закінчення весілля». Як додаток у книжці О. Мисевича (розділ 20) поміщена стаття І. Шевчика-Лукавиченка «Оцінка і характеристика українського весілля у Бойківщині», в якій автор проводить порівняльний аналіз мелодики бойківського, лемківського і гуцульського весілля в руслі завдань музичної етнографії 1930-х років, нинішньою термінологією – етномузикології. Наприкінці книги подана партитура пісень усіх весільних етапів, згармонізована на основі збірного співу весільних бояр.

Як дуже цікаву й дуже потрібну, таку, що зберігає старовинні весільні звичаї, охарактеризував книжку О. Мисевича Антін Лотоцький у рецензії в часописі «Наш Лемко» [20], висловивши побажання, щоб подібні описи весіль мала кожна українська етнографічна група.

Продовжує етнографічні праці серії «Бібліотека Лемківщини» книга І. Бугери «Звичаї та вірування Лемківщини» [6] (1939, чис. 15) (Лл. 1) з численними фотографіями М. Дзеровича та Я. Фальковського. Автор етнографічної розвідки о. І. Бугера, будучи душпастирем упродовж 1925–1944 років [31, с. 256] у лемківському селі Милик Новосондецького повіту¹, представив у ній народознавчі матеріали не лише із села свого осідку, а й навколишніх Андріївки і Щавника, що сусідували з українськими селами Пряшівщини. Його метою було «вглибитися в духове життя наших братів менших, пізнати їхні почування, погляди, міркування, пориви та взагалі душевні переживання. Як творилися їх обичаї, обряди, вірування? Увійти треба було в давній світ» [5, с. 4]. Невелика за обсягом студія складається з двох розділів. Перший – «Побутова культура» – містить три підрозділи: «Родинне й товариське життя»; «Господарське життя»; «Народній календар». Другий розділ – «Духова культура» – розпадається на дев'ять підрозділів: «Релігійні вірування»; «Чари»; «Народне лічництво»; «Фізіологія»; «Космо- і метеорологія»; «Мертва природа»; «Ростини»; «Звірята»; «Етнологія». Особливістю авторського розкриття обраної проблематики дослідження є лаконічна систематизація фактологічного її наповнення окремих прикмет та вірувань, що стосувалися народного весілля, вечорниць, етикету гостювання та вітання, ставлення до людей у різних соціальних та вікових статусах (дитини, дівчини, молодиці), смерті та похорону, споживання їжі, вживаних продуктів та обрядових страв, господарського начиння, домашніх тварин, занять, одягу, свят календарного циклу, днів тижня, релігійних уявлень, чарівництва, хвороб та їхнього лікування, фізіології людини, народної космології та метеорології, фауни та флори, подана в алфавітному порядку. Завершує виклад текстового матеріалу добірка лемківських народних приказок (приповідок). Книжечка І. Бугери, звичайно, не вичерпує всього багатства духовної культури лемків, але згрупована у ній емпірична інформація цінна як для сучасників, так і нащадків. Вона була

¹ Тепер – с. Милик Новосондецького повіту Малопольського воєводства Республіки Польща.

однією з перших студій у жанрі української пізнавальної етнографічної літератури цих теренів, що зафіксувала їхню автентичність. І нині актуальними залишаються слова редактора серії «Бібліотека Лемківщини» Ю. Тарновича, скеровані до читача: «Збагачував лемко скарбницю українського національного духа своїми піснями, казками, переказами, приповідками, замовлюваннями, загадками, з яких деякі перейшли довгу дорогу століть і назавжди остануться цінними перлинами українського народу» [5, с. 5]. На двоколірній обкладинці книги художник Мирон Левицький зобразив церкву в с. Милик.

*Іл. 1. Бугера І. Звичаї та вірування Лемківщини. Львів, 1939.
Обкладинка М. Левицького*

Невдовзі книжка отримала схвальну рецензію Ярослава Літинського [17]. У ній рецензент порівнює «Звичаї та вірування Лемківщини» з розсипаними духовними перлами, що їх український народ у царині усної словесності має чимало, а його автора – І. Бугеру – з тими, які ретельно збирають духовні багатства народу – старі пісні, приповідки та звичаї, що творилися віками й беруть свій початок із княжих часів, а нині становлять цінність для молодого покоління.

2. Історико-краєзнавча література

Відкриває серію книга Ю. Тарновича «Ілюстрована історія Лемківщини» [33] (1936, чис. 1) накладом 3000 примірників – наскрізний історичний огляд із проєкцією на самоідентифікацію лемків. Але не лише історичний, оскільки видання містить також короткий географічний огляд території Лемківщини, розкриває її етнографію – господарські заняття мешканців (випас овець, ткацтво, деревообробні

промисли, каменярство, дротярство, садівництво, пасічництво, торгівля вівцями та садовою), звичаї та обряди, народну ношу. Історичний блок охоплює перші історичні згадки про лемківські оселі на українсько-польському пограниччі, праісторію карпатських земель, відомості про княжі часи, початки польської займанщини (часів Казимира III), королівські привілеї, джерельні згадки про заснування окремих лемківських сіл, панщизняні часи і початок шкільництва, селянську боротьбу часів Б. Хмельницького, початок релігійного та національного відродження лемків, перехід Лемківщини в складі усієї Галичини під Австрійську корону, революційні події 1848 р., лемківську еміграцію, визначних лемківських діячів, серед яких поет XV ст. Павло з Коросна, митрополити Йосип та Сильвестр Сембратовичі, єпископ Йосафат Коциловський, представники старовинних священницьких родів – Зубрицьких, Копистянських, Венгриновичів, Мохнацьких та інших, Першу світову війну, участь лемків у Листопадовому зриві, діяльність «Просвіти» на Лемківщині, відгомін українських визвольних змагань 1918–1919 років на Лемківщині, історичну долю закарпатських лемків.

Доданий до тексту поазбучний список місцевостей охоплює 365 населених пунктів і навіть сьогодні слугує дослідникам Лемківщини першоджерелом. Книга щедро ілюстрована світлинами дерев'яних церков, лемківських осель та господарських споруд, сільськогосподарських знарядь, народних типів у лемківському вбранні, народних свят авторства Яна Фальковського, Івана Яремка, о. Маркіяна Дзєровича, Льва Букатовича, Богдана Гнатевича, Степана Вархоляка та інших, а також картою усіх лемківських сіл у Галичині та Закарпатті.

Уже згодом, у 1950-х роках, Ю. Тарнович з певної історичної відстані детально і трепетно згадував свою роботу над книжкою та її джерельною базою: «Книжка друкувалася у друкарні оо. Василянів в Жовкві. Кліші виконані в цинкографії братів Чучманів у Львові. Оцінку під оглядом історичним тієї праці ще в рукописах читав професор д-р Микола Чубатий. Потрібну літературу черпав автор в НТШ, стрічаючись з незвичайно культурною людиною, директором [бібліотеки. – М. М.] Володимиром Дорошенком, який не лише з місця знаходив бажану автором книжку до своєї праці, але сам підбирав відповідні джерела й щирими вказівками помагав авторові викінчувати працю. Мило зустрічав завжди автора в своїй хаті проф. Іван Крип'якевич, що мав дуже багату історіографічну свою бібліотеку» [42, с. 36–37].

За слухним висловом автора, поява його книжки «сколихнула всією Лемківщиною. Лемко побачив себе в своєму дзеркалі та глибоко між княжими записами про свою дідичність на свою землю в “ладі” (скрині) заховав свій скарб, свою “Глюстровану історію Лемківщини”» [42, с. 37]. Про її потребу голосно озвалися найкращі пера не лише української, а й польської преси.

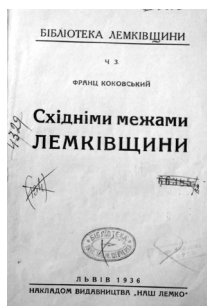
Відразу після виходу книги у світ на неї з’явилася прихильна рецензія Антіна Лотоцького у часописі «Наш Лемко» [18]. Назвавши роботу Ю. Тарновича «неабияким даром для Лемківщини, та не тільки для Лемківщини, а й для кожного свідомого Українця», рецензент водночас вважав її популярною книжкою знання про Лемківщину, важливою з огляду на те, що історію Лемківщини подано в тісному зв’язку із загальноукраїнською історією, а читач «бачить навіч, що лемки це не якесь чуже плем’я, а таке саме українське плем’я, як кожне інше, що лемки такіж українці, як усі ті, що живуть і над Дністром і над Дніпром». Наприкінці критичного аналізу А. Лотоцький зауважив, що подібні історичні розсліди є актуальні і для інших українських етнографічних груп (гуцулів, бойків, подолян, волинян).

Суголосні до Лотоцького думки висловив о. Теофіль Коструба у рецензії на сторінках часопису «Нова Зоря» [15]. Він уважав, що тема, яку порушив Ю. Тарнович, «прецікава: сеж уперше в українській мові появилася історія нашої найдальшої західньої окраїни», а її основною ідеєю назвав «українську національну ідею, оскільки лемки – прастара вітка української нації, консервативна, упереджена до новинок – і тому досі зберегла свою національну індивідуальність». Як і його колега, рецензент вважав, що книжка дала зразок схожим історичним студіям Гуцульщини та Бойківщини.

Невеликий відгук про «Історію Лемківщини» Ю. Тарновича опублікував щоденник «Діло», наголосивши на основній меті видання: «Автор, сам лемко, великий місцевий патріот та одночасно горячий український патріот, дав коротеньку монографійку цієї далеко на захід висуненої частини української землі з єдиною метою – показати, що Лемківщина споконвіку українська земля, що наш лемко пережив великі лихоліття, а таки залишився вірним сином свого народу» [10]. На сторінках цієї найбільш реномованої української публіцистичної трибуни свої думки про актуальність книги Ю. Тарновича оприлюднив дійсний член НТШ, доктор права і журналіст Степан Баран [3, с. 1; 4, с. 2].

Редактор варшавського католицького (єзуїтського) часопису “Oriens” Ян Урбан закинув Ю. Тарновичу однокітність у висвітленні історичних фактів і беззастережне зарахування найбільш відомих релігійних та культурних діячів Лемківщини до українства разом із персоналіями членів русофільського Товариства ім. М. Качковського [53].

Книга Франца Коковського «Східніми межами Лемківщини» [14] (1936, ч. 3) (Лл. 2) перебуває на межі історико-краєзнавчої та етнографічної студії. Її зміст охоплює чотири невеликі розвідки: «Від Сянока по Динів: (мандрівка північно-східними межами Лемківщини)», «Боротьба за церкву в Кремянній», «Рибальство в Сяніцькому повіті», «Над джерелами Ослави: (нарис матеріальної культури із суміжжя Бойківщини та Лемківщини)». Перші дві містять краєзнавчу тематику: історичну й сучасну мандрівку українськими інституціями Сянока й околиці (музей «Лемківщина», осередок «Просвіти», «Рідна Школа») та сакральними спорудами зі згадкою про помітніших діячів церкви, освіти і культури та літопис боротьби лемків села Кремянної Березівського повіту² наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. за можливість відправляти богослужіння у власній церкві. Етнографічна тематика центральна на сторінках двох наступних розвідок, що висвітлюють специфіку виловлювання риби у ріці Сян та її притоках з описом приладдя (у сітки, вудкою, вудиськом, руками), а також окреслюють загальну картину побуту і матеріальної культури українського населення межі Лемківщини з Бойківщиною (села Манів, Балигород, Довжиці, Мошанка, Улюч, Репедь) – землеробства, мисливства, рибальства, тваринництва, народного будівництва, вбрання, кухні, транспорту. Часопис «Назустріч» подав на неї розлогу рецензію [51].

Лл. 2. Коковський Ф. Східніми межами Лемківщини. Львів, 1936.

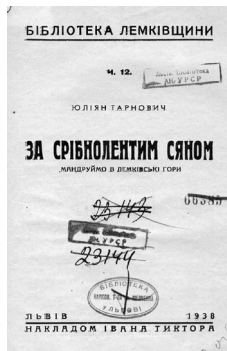
Титульний аркуш

² Тепер – с. Кремінна Підкарпатського воєводства Республіки Польща.

Продовжує сегмент історико-краєзнавчої літератури серії книга Ю. Тарновича «Історичні пам'ятки в західних Карпатах» [35] (1937, чис. 4). Представляючи у передмові популярну історичну працю відомого дослідника та популяризатора Лемківщини, А. Лотоцький констатує її важливість та актуальність: «Осьтак разом із автором увиходимо в той зачарований світ минулого та пізнаємо те, що осталося по давніх предках наших лемків, а через те щораз краще розуміємо їх змагання та заразом учимося цінити все, що ласкава доля зберегла з нашого минулого» [35, с. 3]. Ю. Тарнович окреслює окремі місцевості досліджуваного терену, детально описуючи старовинні будівлі, городища, церкви, замки та інші пам'ятки. У першому розділі наведено загальний опис історичних пам'яток, а другий – «Історичний словник Лемківщини» – вперше в історичній літературі подає за алфавітом перелік усіх населених пунктів (412 сіл, міст та містечок) західних Карпат з їхніми основними пам'ятками культури. Завершує книгу підрозділ «Почитання Пречистої Діви Марії та святих на Лемківщині». Книгу оздоблюють та підсилюють вербальне сприйняття 64 ілюстрації (авторства М. Драгана, Р. Рейнфуса, К. Куморовича). Це книжкове видання так і не потрапило до рук читача, оскільки наклад був конфіскований польською цензурою [9, с. 6].

Книжка-путівник Ю. Тарновича «За срібнолентим Сяном: мандруймо в Лемківські гори» [32] (1938, чис. 12) (Іл. 3) пропонує читачеві маршрути мандрівок у лемківські Бескиди – до джерел Сяну (з відвідуванням сіл та містечок Загір'я, Ліська, Балигорода, Душатино, Сянока, Руської Дубрівки), долиною Вислоку (Босько, Тарнавка, гора Кичера, Суловиця, Дальова, Живець, Риманів, Дукля, гори Рогівська Верховина та Цергова, села Гирова, Мисцова, Дошниця, Жмигород, Гладішів, Щавниця, Сондецький Бескид, гора Яворина). Дорогою автор, уродженець цих місць, звертає увагу мандрівника на українські села, яких поміж нижнім Сяном і Попрадом налічує 241, лемківську народну дерев'яну архітектуру (нараховує 198 церков і 12 каплиць) [23, с. 690], музей «Лемківщина» у Сяноку, подає короткі описи краси гірської природи, окремих представників дикої фауни, занять мешканців (деревообробний та каменярський промисли з їхніми осередками та місцями збуту), їхнього етикету, пропонує маршрути прогулянок, наводить кілька уривків із листів

відпочивальників у лемківських горах. Актуальність книги засвідчує поява суспільної тенденції до популяризації Лемківщини як туристичної місцевості (оскільки Гуцульщина та Сколівщина, як відомі осередки туризму, вже приймали чималий потік літників) [27].

*Іл. 3. Тарнович Ю. За срібнолентим Сяном:
мандруймо в Лемківські гори. Львів, 1938.
Титульний аркуш*

Характеризуючи господарські заняття лемків, автор підкреслює місце обробки дерева в їхньому житті та спеціалізацію в окремих селах: «Осередком деревообробного промислу є Горличчина. У селі Новиці роблять при помочі своєрідних, ручних токарок і викривлених ножиків деревляні ложки, коробки, пуделка та ці свої вироби розносять по всіх сусідніх селах і містах; дуже часто доходять аж до Львова. З Новиці поширився виріб деревляних предметів до Баниці й Ліщин. У парі з цими виробами розвинулася різьба, себто деревляні вироби з вирізуваними предметами. Місцем збуту цього промислу є живці: Риманів, Івонич, Висова, Криниця, Жегестів, Щавниця, при чому різьбарі з Білянки коло Горлиць, Вільки, Балутянки коло Риманова мають в часі сезонів у літництвах свої осередки продажу та своїх окремих агентів» [32, с. 23–24].

Підсумовуючи виклад фактичного матеріалу, Ю. Тарнович пропонує два головні маршрути прогулянок. Перший – з Сянока до джерел Вислоку й верхами понад села: Суровицю, Поляни Суровичні, Волю Нижню, Яслиська, Дальову, Шклярі, Королик, Дошню до Риманова і назад. Другий – межею Лемківщини та Бойківщини до

джерел Сяну: із Загір'я через Лісько, Гічву, Мичківці, Солинку, Манів, Хревт, Райське, Терку, Студене до Сянока і Балигородську округу з поверненням.

Брошура Всеволода Ярославича (псевдонім Ю. Тарновича) «Найдавніша доба» [44] (1938, чис. 13) – короткий екскурс минувшиною Лемківщини, що складається з трьох частин («Походження й національно-культурна приналежність лемків»; «Лемківщина під пануванням українських князів»; «Лемківщина під володінням старої Польщі»). Цілісність книжки доповнює додаток «Село Святкова», де подано парафіяльну хроніку, походження назви і дату заснування, перші історичні відомості, найважливіші події з історії села, факти про Першу світову війну та післявоєнний устрій, православний рух.

У книжці Всеволода Ярославича «Християнство на Лемківщині» [45] (1939, чис. 16) охарактеризовано основні тенденції становища християнства на Лемківщині від найдавніших часів до прийняття Берестейської унії 1596 р., а самі його початки датуються 888 р., на сто років раніше від запровадження християнства київським князем Володимиром. Автор стверджує, що християнство східного обряду на Лемківщині закріпилося у той історичний період, коли ця область потрапила під безпосередній вплив християнської княжої України. На думку Ю. Тарновича, від початку XII ст. Лемківщина ділила історичну долю з українським Перемильським єпископством. Візантійський церковно-релігійний обряд домінував на українських землях до церковного собору в Бересті, коли українська церква отримала еклесійну єдність із Римом.

Брошура Всеволода Ярославича «Москвофільство на Лемківщині» (1939, чис. 17) [40], що вийшла накладом 1000 примірників, порушує проблему затирання національної свідомості лемків через нав'язування їм прихильниками москвофільства міфічної спільної московської (російської) батьківщини, одного великого російського народу за допомогою агітації москвофільської преси та православної пропаганди.

3. Економічна література

У книзі «Творім сильні основи: (про розбудову господарського життя)» (1938, чис. 10) [13] правник Володимир Кліш обґрунтовує тезу про вплив економічного життя на розвиток народу, його не лише

фізичного існування, а й втілення духовних потреб (заснування часописів, видання книжок, театральні вистави, радіомовлення, відкриття читалень «Просвіти», кружків «Рідної Школи»). Автор детально аналізує значення кооперації та кооперативного руху, кредитних спілок та повсякденної дрібної ощадності для поживлення економічного життя українського народу в умовах бездержавності й наводить наочні приклади європейських країн (Франції, Бельгії, Швейцарії). У брошурі подано статистичні дані чисельності українських кооперативів Галичини, об'єднаних у Ревізійний союз українських кооператив (РСУК) на 1937 р. (3273) та позитивні досвіди діяльності українських кооперативних установ: фабрики «Суспільний Промисл», банку «Дністер», «Промислового Банку» у Львові, газети «Новий час», кредитного товариства «Бескид» у Сяноку. Книжка, наводячи інформацію про розвиток українського кооперативного руху, заохочувала лемків закладати власні кооперативи і кредитні спілки. Її наклад становив 2500 примірників.

4. Художня література

Художня література в серії «Бібліотека Лемківщини» представлена п'ятьма виданнями. Завдяки обраному змісту автори, художніми засобами осмисливши історичний матеріал, підносили національну свідомість лемків. Це, зокрема, театральна картина з фольклорними елементами (з часів опришківського руху на Лемківщині – збійництва) авторства І. Шевчика-Лукавиченка і Ю. Тарновича «Пісня Бескиду» [50] (1938, чис. 7), художньо перелицьована збірка народних переказів про заснування окремих лемківських сіл (Вороблика, Синьови) Ю. Тарновича «Мова століть: Лемківщина в переказах» [39] (1938, чис. 9), перед публікацією окремим виданням апробована в пресі [36], історична повість Романа Антоновича «Як говорив Бескид» [1] (1939, чис. 16) (Іл. 4), теж апробована у періодиці [2], збірка мисливських оповідок Ю. Тарновича «Лови на лемківському Бескиді» [37] (1938, чис. 14) та оповідання з сільського життя В. Хиляка (під псевдонімом Єронім Анонім) «Лихо на світі!» [47] (1937, [чис. 8]).

*Лл. 4. Антонович Р. Як говорив Бескид. Львів, 1939.
Обкладинка М. Левицького*

Зазначений твір лемківського письменника та етнографа, збирача народних пісень і звичаїв, зокрема весільних, о. Володимира Хиляка (1843–1893) було вперше надруковано у Львові у другому томі збірки його творів (1882), а у 1937 р. в обробці Ю. Тарновича він отримав друге життя, увійшовши у серію «Бібліотека Лемківщини». Щодо книжки «Мова століть», то потрібно відзначити, що на її вихід відреагував позитивним відгуком І. Шевчик-Лукавиченко у часописі «Наш Лемко» [48]. Художня збірка «Лови на лемківському Бескиді» теж стала об'єктом уваги рецензента – філолога Юліана Редька, що заховався за криптонімом Юар [29]. Він оцінив літературний дебют Ю. Тарновича як «пісню лемківського бору, що вчувається авторові крізь гамір міського життя» і складається з 14 нарисів – «поезій у прозі, наскрізь ліричних, а при тому малярських»; причому письменник «не описує, а малює природу і кожен малюнок його живий, наділений душею». До речі, на примірнику цієї книги, що зберігається у Науковій бібліотеці ЛНУ ім. І. Франка, є автограф Ю. Тарновича з присвятою І. Тиктору: «Добродієві Лемківщини Іванові Тикторові, у видавництві якого ставив я перші кроки, присвячую».

Висновки. Отже, у статті вперше досліджено усі видання книжкової серії «Бібліотека Лемківщини» часопису «Наш Лемко» впродовж 1936–1939 років за редакцією Ю. Тарновича. Серія вийшла у 17 числах: з них – два конфісковані (чис. 4 та 11), одне заборонене

цензурою на етапі підготовки до друку (чис. 5); встановлено авторство окремих чисел (чис. 5, 11, 13, 17), що зберігаються у відділах україніки та рідкісної книги ЛННБ України ім. В. Стефаника та у НБ ЛНУ ім. І. Франка. Серед них – книги восьми авторів, діячів культури Лемківщини (Ю. Тарновича під власним іменем та псевдонімом Всеволод Ярославич, Р. Антоновича, І. Шевчика-Лукавиченка, Ф. Коковського, В. Кліша, О. Мисевича, І. Бугери, В. Хиляка під псевдонімом Єронім Анонім). Аналіз фактологічного наповнення, змісту й тематичної палітри книжкових видань серії продемонстрував, що вони, пропагуючи ідею української національної єдності, сприяли формуванню у лемків розуміння унікальності їхньої традиційної матеріальної і духовної культури, національної ідентичності, пошвавленню суспільного життя краю, були важливим чинником патріотичного виховання молоді, ознайомлювали широкі кола української громадськості Галичини з життям та духовною спадщиною найзахіднішої гілки українського народу. Сьогодні вони є цінним джерелом для вивчення не лише видавничої культури минулого, а й історії розвитку української етнічної самосвідомості на лемківських землях.

Додаток

Видання серії «Бібліотека Лемківщини»

1. Тарнович Ю. Ілюстрована історія Лемківщини (3 карти і 100 ілюстрацій). Львів : накладом вид-ва «На сторожі». Друковано в друкарні оо. Василян у Жовкві, 1936. 285 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 1).
2. Бугера І. Українське весілля на Лемківщині. Львів : накладом видавництва «На сторожі». В друкарні оо. Василян у Жовкві, 1936. 68 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 2).
3. Коковський Ф. Східніми межами Лемківщини / передм. Ю. Тарновича. Львів : накладом видавництва «Наш Лемко». З друкарні Вид. С-ки «Діло», 1936. 92 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 3).
4. *Тарнович Ю. Історичні пам'ятки в західніх Карпатах / передм. Антіна Лотоцького. Львів : накладом видавництва «Наш Лемко». З друкарні Вид. С-ки «Діло», 1937. 120 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 4).
5. **Коковський Ф. Визвольні змагання Лемківщини. Львів, 1937. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 5).

* Частина накладу вилучено у видавництві.

** Конфісковано цензурою.

6. Мисевич О. Український весільний обряд у Бойківщині. Львів : наклад видавництва «Наш Лемко». Друк. Вид. Спілки «Діло», 1937. 75, [21] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 6).
7. Шевчик-Лукавиченко І., Тарнович Ю. Пісня Бескиду: Народня картина з часів панщини на 3 дії зі співами й танцями. Львів : накладом видавництва «Наш Лемко». Друк[арня] Ставропиг. Ін[ститу] в ар[енді] І. Тиктора, 1938. 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 7).
8. [Хиляк Володимир]. Єронім Анонім. Лихо на світі! Веселе оповідання з сільського життя / переробив Ю. Тарнович. Львів : накладом видавництва «Наш Лемко». Друкарня «Графія», 1937. 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 8).
9. Тарнович Ю. Мова століть: Лемківщина в переказах. Львів : накладом видавництва «Наш Лемко». З друкарні Видавничої Спілки «Діло», 1938. 48 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 9).
10. Кліш В. Творім сильні основи: (про розбудову господарського життя). Львів : накладом видавництва «Наш Лемко». З друкарні Видавничої Спілки «Діло», 1938. 24 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 10).
11. *Тарнович Ю. Сандецька Земля й княжі городища. Львів, 1938. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 11).
12. Тарнович Ю. За срібнолентим Сяном: мандруймо в Лемківські гори. Львів : накладом Івана Тиктора. Друкарня Ставропиг. Інст. в ар[енді] І. Тиктора, 1938. [2], 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 12).
13. Всеволод Ярославич. [Тарнович Юліан]. Найдавніша доба / редакційний нагляд: Ю. Тарнович. Львів : накладом видавництва «Наш Лемко». З друкарні Видавничої Спілки «Діло», 1938. 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 13).
14. Тарнович Ю. Лови на лемківському Бескиді / графічне оформлення Мирона Левицького. Львів : накладом в-ва «Наш Лемко». Друкарня Ставроп. Інституту в ар[енді] І. Тиктора, 1938. 40 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 14).
15. Бугера І. Звичаї та вірування Лемківщини / окладинка арт. мал. Мирона Левицького. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко». З друкарні Вид. С-ки «Діло», 1939. 38, [2] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 15).
16. Антонович Роман. Як говорив Бескид; Перейма Тимко. Лемківська пісня; Ярославич Всеволод. [Тарнович Юліан]. Християнство на Лемківщині / окладинка арт. мал. *М. Левицького*. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко». Друк. Вид. С-ки «Діло», 1939. 81, [1] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 16).
17. Всеволод Ярославич. [Тарнович Юліан]. Москофільство на Лемківщині. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко». Друкарня Вид. С-ки «Діло», 1939. 22, [1] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 17).

* Наклад вилучено у видавництві.

1. Антонович Р. Як говорив Бескид. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1939. 81, [1] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 16).
2. Антонович Р. Як говорив Бескид : історична повість. *Наш Лемко*. Львів, 1937. 1 трав. (чис. 9). С. 13 ; 15 трав. (чис. 10). С. 10 ; 15 черв. (чис. 12). С. 6 ; 1 лип. (чис. 13). С. 9 ; 15 лип. (чис. 14). С. 9 ; 1 серп. (чис. 15). С. 10 ; 15 серп. (чис. 16). С. 7 ; 15 верес. (чис. 18). С. 11 ; 1 жовт. (чис. 19). С. 9–10 ; 15 листоп. (чис. 22). С. 11 ; 15 груд. (чис. 24). С. 7 ; 1938. 1 січ. (чис. 1). С. 11.
3. Баран С. З трагедії Лемківщини. Виховування греко-кат. клиру в римокат. духовній семінарії. *Діло*. Львів, 1936. 13 верес. (чис. 206). С. 1–3.
4. Баран С. Оборона Лемківщини. *Діло*. Львів, 1937. 22 серп. (чис. 184). С. 1–2.
5. Бугера І. Українське весілля на Лемківщині. Львів : накладом вид-ва «На сторожі», 1936. 68 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 2).
6. Бугера І. Звичаї та вірування Лемківщини. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1939. 38, [2] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 15).
7. Вавричин М. Юліан Тарнович – редактор газети «Наш Лемко». Вавричин М. *Відтворення України : історія картографії, краєзнавство, біографістика / упоряд.: Н. Паславська, Н. Халак ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелозн. ім. М. С. Грушевського, Львів. від-ня. Львів, 2012. С. 441–445.*
8. Видання Івана Тиктора та концерну «Українська преса» : бібліогр. покажчик (1923–1977) / уклала В. Г. Денисюк ; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. Львів, 2000. 368 с.
9. Двотижневик «Наш Лемко» 1934–1939 : вибрана публіцистика / зібрали і до друку підгот.: О. Маслей, В. Пилипович ; Об'єднання лемків у Польщі. Горлиці, 2004. 326 с.
10. Занедбана ділянка культурно-освітньої праці. Про вагу української краєзнавчої літератури. *Діло*. Львів, 1936. 26 лип. (чис. 166). С. 1.
11. Іван Тиктор : талан і талант / Надія Зелінська, Лідія Сніцарчук, Емілія Огар та ін. Львів : Укр. академія друкарства, 2007. 239 с.
12. Кліш В. Розбудовуймо наше господарське життя. *Наш Лемко*. Львів, 1938. 15 трав. (чис. 10). С. 8–9 ; 15 черв. (чис. 12). С. 10–11.
13. Кліш В. Творім сильні основи : (про розбудову господарського життя). Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1938. 24 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 10).
14. Коковський Ф. Східніми межами Лемківщини / передм. Ю. Тарновича. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1936. 92 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 3).
15. [Коструба Теофіль]. Т. К. Нові видання. *Нова Зоря*. Львів, 1936. 14 черв. (чис. 44). С. 7.

16. Красовський І. Діячі науки і культури Лемківщини : довідник. Торонто ; Львів : Думка світу, 2000. С. 10.
17. Літинський Я. Цінна книжка. *Наш Лемко*. Львів, 1939. 1 квіт. (чис. 7). С. 12.
18. Лотоцький А. Нові книжки. *Наш Лемко*. Львів, 1936. 15 черв. (чис. 12). С. 7.
19. Лотоцький А. Нові книжки. *Наш Лемко*. Львів, 1936. 1 лип. (чис. 13). С. 12.
20. Лотоцький А. Нові книжки. *Наш Лемко*. Львів, 1938. 1 січ. (чис. 1). С. 15.
21. Ми пам'ятаємо. Юліан Тарнович-Бескид (1903–1977). *Наше слово*. Варшава, 2004. № 20. С. 3.
22. Мисевич О. Український весільний обряд у Бойківщині. Львів : наклад вид-ва «Наш Лемко», 1937. 75, [21] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 6).
23. Мовна М. Юліан Тарнович та його мандрівницькі провідники Лемківщиною. *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków* : polityka, gospodarka, religia, kultura i życie codzienne. Słupsk ; Warszawa, 2021. Т. II. S. 683–693.
24. Наконечна З. Лев Чубатий (1895–1966): невідомі факти біографії редактора видавничого концерну «Українська Преса». *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2021. Вип. 11 (29). С. 333–342. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11\(29\)-15](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11(29)-15).
25. Перейма Т. Лемківська пісня. *Наш Лемко*. Львів, 1939. 1 берез. (чис. 5). С. 7 ; 15 берез. (чис. 6). С. 10 ; 1 квіт. (чис. 7). С. 13.
26. «Пісня Бескиду» : [фрагмент]. *Наш Лемко*. Львів, 1938. 1 черв. (чис. 11). С. 5.
27. Поїдемо в лемківські гори. *Українські вісти*. Львів, 1937. 27 трав. (чис. 115). С. 2.
28. Редько Ю. Редактор Юліан Тарнович. *Юліан Редько (1905–1993)* : статті, спогади, матеріали / упоряд. Т. Кульчицька ; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. Львів, 2006. С. 234–235.
29. [Редько Юліан]. Юар. Рецензії. *Дзвони*. Львів, 1939. Чис. 1/2. С. 72.
30. Савка М. Тарнович (Бескид) Юліан. *Українська журналістика в іменах* : матеріали до енцикл. словника / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. Львів, 1999. Вип. 6. С. 327–330.
31. Сапляк О. Етнограф, історик, священник-місіонер, патріот о. Іван Бугера. *Народознавчі Зошити*. Львів, 2015. № 1. С. 256–261.
32. Тарнович Ю. За срібнолентим Сяном: мандруймо в Лемківські гори. Львів : накладом І. Тиктора, 1938. [2], 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 12).

33. Тарнович Ю. Ілюстрована історія Лемківщини. Львів : накладом вид-ва «На сторожі», 1936. 285 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 1).
34. Тарнович Ю. Історичні пам'ятки в західніх Карпатах. *Наш Лемко*. Львів, 1936. 1 листоп. (чис. 21). С. 7–8 ; 1 груд. (чис. 23). С. 8 ; 1937. 15 січ. (чис. 2). С. 8 ; 1 лют. (чис. 3). С. 9 ; 15 лют. (чис. 4). С. 9 ; 1 берез. (чис. 5). С. 6 ; 1 квіт. (чис. 7). С. 15.
35. Тарнович Ю. Історичні пам'ятки в західніх Карпатах / передм. Антіна Лотоцького. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1937. 120 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 4).
36. Тарнович Ю. Лемківщина в народніх переказах. *Наш Лемко*. Львів, 1938. 1 січ. (чис. 1). С. 12 ; 15 січ. (чис. 2). С. 9 ; 1 лют. (чис. 3). С. 9 ; 15 лют. (чис. 4). С. 11 ; 1 берез. (чис. 5). С. 11 ; 15 берез. (чис. 6). С. 11 ; 1 квіт. (чис. 7). С. 11 ; 15 квіт. (чис. 8). С. 10–11 ; 1 трав. (чис. 9). С. 15 ; 15 трав. (чис. 10). С. 11 ; 1 черв. (чис. 11). С. 9.
37. Тарнович Ю. Лови на лемківському Бескиді. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1938. 40 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 14).
38. Тарнович Ю. Мандруймо в лемківські гори. Над джерелами Сяну. *Новий час*. Львів, 1938. 20 черв. (чис. 132). С. 5 ; 22 черв. (чис. 134). С. 6 ; 23 черв. (чис. 135). С. 6 ; 24 черв. (чис. 136). С. 6 ; 25 черв. (чис. 137). С. 6 ; 27 черв. (чис. 138). С. 6 ; 28 черв. (чис. 139). С. 4 ; 29 черв. (чис. 140). С. 6 ; 30 черв. (чис. 141). С. 6 ; 1 лип. (чис. 142). С. 6.
39. Тарнович Ю. Мова століть: Лемківщина в переказах. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1938. 48 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 9).
40. [Тарнович Юліан]. Москвофільство на Лемківщині. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1939. 22, [1] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 17).
41. [Тарнович Юліан]. Всеволод Ярославич. Москвофільство на Лемківщині. *Наш Лемко*. Львів, 1939. 15 мая (чис. 10). С. 7 ; 1 черв. (чис. 11). С. 10–11 ; 15 черв. (чис. 12). С. 6 ; 1 лип. (чис. 13). С. 7–8 ; 15 лип. (чис. 14). С. 8 ; 1 серп. (чис. 15). С. 8.
42. Тарнович Бескид Ю. На згрищах Закерзоння. Торонто : видання вид-ва «Лемківщина», [1954]. 128 с.
43. [Тарнович Юліан]. Всеволод Ярославич. Найдавніша доба в історії Лемківщини. *Ілюстрований господарський календар на 1939 рік* / зредагував Ю. Тарнович. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1939. С. 44–54.
44. [Тарнович Юліан]. Всеволод Ярославич. Найдавніша доба. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1938. 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 13).
45. [Тарнович Юліан]. Всеволод Ярославич. Християнство на Лемківщині. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1939. 81, [1] с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 16).

46. [Тарнович Юліан]. Всеволод Ярославич. Християнство на Лемківщині. *Наш Лемко*. Львів, 1939. 1 січ. (чис. 1). С. 11 ; 1 лют. (чис. 3). С. 7.
47. [Хиляк Володимир]. Єронім Анонім. Лихо на світі! : веселе оповідання з сільського життя / переробив Ю. Тарнович. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1937. 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; [чис. 8]).
48. Шевчик-Лукавиченко І. Нові книжки. *Наш Лемко*. Львів, 1938. 1 верес. (чис. 17). С. 9.
49. Шевчик-Лукавиченко І., Тарнович Ю. Пісня Бескиду : народня картина з часів панщини на 3 дії зі співами й танцями. Львів : накладом вид-ва «Русалка», 1938. 32 с. («Театральна Бібліотека» ; вип. 143).
50. Шевчик-Лукавиченко І., Тарнович Ю. Пісня Бескиду : народня картина з часів панщини на 3 дії зі співами й танцями. Львів : накладом вид-ва «Наш Лемко», 1938. 32 с. («Бібліотека Лемківщини» ; чис. 7).
51. Яворівський Е. Східними межами Лемківщини. *Назустріч*. Львів, 1937. 1 трав. (чис. 9). С. 9.
52. Якимович Б. Іван Тиктор – видавець і громадський діяч. *Видання Івана Тиктора та концерну «Українська преса» : бібліогр. покажчик (1923–1977) / уклала В. Г. Денисюк ; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника*. Львів, 2000. С. 5–26.
53. Publikacje o Łemkowszczyźnie. *Oriens*. Warszawa, 1936. Zesz. 4. 15 lipca. S. 125.
54. Urzędowy wykaz druków Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa, 1938. Od 14 do 20 sierpnia (N 33). S. 481.

References

1. Antonovych, R. (1939). Yak hovoryv Beskyd [As Beskyd said]. Lviv : nakladom vyd-va “Nash Lemko”, 81, [1] p. (“Biblioteka Lemkivshchyny” ; 16). [in Ukr.].
2. Antonovych, R. (1937, 9, May 1; 10, May 15; 12, June 15; 13, July 1; 14, July 15; 15, August 1; 16, August 15; 18, September 15; 19, October 1; 22, November 15; 24, December 15; 1938, 1, January 1). Yak hovoryv Beskyd : istorychna povist [As Beskyd said : historical novel]. *Nash Lemko*. Lviv, 1937, p. 13; p. 10; p. 6; p. 9; p. 9; p. 10; p. 7; p. 11; pp. 9–10; p. 11; p. 7; 1938, p. 11. [in Ukr.].
3. Baran, S. (1936, 206, September 13). Z tragedii Lemkivshchyny. Vykhovuvannia hreko-kat. klyru v rymo-kat. dukhovnii semynarii [From the tragedy of Lemkivshchyna. Greco-Cat upbringing. clergy in roman catholic. theological seminary]. *Dilo*. Lviv, pp. 1–3. [in Ukr.].
4. Baran, S. (1937, 184, August 22). Oborona Lemkivshchyny [Defense of Lemkivshchyna]. *Dilo*. Lviv, pp. 1–2. [in Ukr.].
5. Bugera, I. (1936). Ukrainske vesillia na Lemkivshchyni [Ukrainian wedding in Lemki region]. Lviv : nakladom vyd-va “Na storozhi”, 68 p. (“Biblioteka Lemkivshchyny” ; 2). [in Ukr.].

6. Bugera, I. (1939). Zvychai ta viruvannia Lemkivshchyny [Customs and beliefs of the Lemki region]. Lviv : nakladom vyd-va "Nash Lemko", 38, [2] p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 15). [in Ukr.].
7. Vavrychyn, M. (2012). Yulian Tarnovych – redaktor hazety "Nash Lemko" [Yulian Tarnovych – editor of the newspaper "Nash Lemko"]. Vavrychyn M. *Vidtvorennia Ukrainy : istoriia kartohrafi, kraieznavstvo, biohrafistyka / Paslavska, N. & Khalak, N. (comp.). NAN Ukrainy, In-t ukr. arkhoehrafi ta dzherelozn. im. M. S. Hrushevskoho, Lviv. vid-nia. Lviv, pp. 441–445. [in Ukr.].*
8. Denysiuk, V. H. (comp., 2000). Vydannia Ivana Tyktora ta kontsernu "Ukrainska presa" : bibliohr. pokazhchyk (1923–1977) [Publications of Ivan Tyktor and the Ukrainian Press concern : bibliography index (1923–1977)]. NAN Ukrainy, LNB im. V. Stefanyka. Lviv, 368 p. [in Ukr.].
9. Dvotyzhnyk "Nash Lemko" 1934–1939 : vybrana publitsystryka [The bi-weekly "Nash Lemko" 1934–1939 : selected journalism] (2004) / zibraly i do druku pidhot.: O. Maslei, V. Pylypovych ; Obiednannia lemkiiv u Polshchi. Horlytsi, 326 p. [in Ukr.].
10. Zanedbana dilianka kulturno-osvitnoi pratsi. Pro vahu ukrainskoi kraieznavchoi literatury [A neglected area of cultural and educational work. About the importance of Ukrainian local history literature] (1936, 166, July 26). *Dilo*. Lviv, p. 1. [in Ukr.].
11. Zelinska, N., Snitsarchuk, L. & Ohar, E. et al. (comp., 2007). Ivan Tyktor : talan i talant [Ivan Tyktor : talent and talent]. Lviv : Ukrainska akademiia drukarstva, 239 p. [in Ukr.].
12. Klish, V. (1938, 10, May 15; 12, June 15). Rozbudovuimo nashe hospodarske zhyttia [Let's build our economic life]. *Nash Lemko*. Lviv, pp. 8–9; pp. 10–11. [in Ukr.].
13. Klish, V. (1938). Tvorim sylni osnovy : (pro rozbudovu hospodarskoho zhyttia) [We create strong foundations : (on the development of household life)]. Lviv : nakladom vyd-va "Nash Lemko", 24 p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 10). [in Ukr.].
14. Kokovskiy, F. (1936). Skhidnimy mezhamy Lemkivshchyny [Eastern borders of Lemkivshchyna] / peredm. Yu. Tarnovycha. Lviv : nakladom vyd-va "Nash Lemko", 92 p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 3). [in Ukr.].
15. [Kostruba, Teofil]. T. K. (1936, 44, June 14). Novi vydannia [New editions]. *Nova Zoria*. Lviv, p. 7. [in Ukr.].
16. Krasovskiy, I. (2000). Diiachi nauky i kultury Lemkivshchyny : dovidnyk [Workers of science and culture of Lemkivshchyna : directory]. Toronto ; Lviv : Dumka svitu, p. 10. [in Ukr.].
17. Litynskyi, Ya. (1939, 7, April 1). Tsinna knyzhka [Valuable book]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 12. [in Ukr.].

18. Lototskyi, A. (1936, 12, June 15). Novi knyzhky [New books]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 7. [in Ukr.].
19. Lototskyi, A. (1936, 13, July 1). Novi knyzhky [New books]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 12. [in Ukr.].
20. Lototskyi, A. (1938, 1, January 1). Novi knyzhky [New books]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 15. [in Ukr.].
21. My pamiataiemo. Yulian Tarnovych-Beskyd (1903–1977) [We remember. Yulian Tarnovych-Beskyd (1903–1977)] (2004, 20). *Nashe slovo*. Varshava, p. 3. [in Ukr.].
22. Mysevych, O. (1937). Ukrainyskyi vesilnyi obriad u Boikivshchyni [Ukrainian wedding ceremony in Boikivshchyna]. Lviv : nakladom vyd-va “Nash Lemko”, 75, [21] p. (“Biblioteka Lemkivshchyny” ; 6). [in Ukr.].
23. Movna, M. (2021). Yulian Tarnovych ta yoho mandrivnytski providnyky Lemkivshchynoiu [Yulian Tarnovych and his traveling guides in Lemkivshchyna]. *Ukraincy i ich sasiedzi na przestrzeni wiekow* : polityka, gospodarka, religia, kultura i zycie codzienne. Slupsk ; Warszawa, II, pp. 683–693. [in Ukr.].
24. Nakonechna, Z. (2021). Lev Chubatyi (1895–1966) : nevidomi fakty biohrafi redaktora vydavnychoho kontsernu “Ukrainska Presa” [Lev Chubaty (1895–1966) : unknown facts of the biography of the editor of the ancient concern “Ukrainian Press”]. *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva*. Lviv, 11 (29). pp. 333–342. [in Ukr.]. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11\(29\)-15](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11(29)-15).
25. Pereima, T. (1939, 5, March 1; 6, March 15; 7, April 1). Lemkivska pisnia [Lemko song]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 7; p. 10; p. 13. [in Ukr.].
26. “Pisnia Beskydu” : [frahment] [“Songs of the Beskyds” : [fragment]]. (1938, 11, June 1). *Nash Lemko*. Lviv, p. 5. [in Ukr.].
27. Poidemo v lemkiivski hory [We will go to the Lemko Mountains] (1937, 115, May 27). *Ukrainski visty*. Lviv, p. 2. [in Ukr.].
28. Redko, Yu. (2006), Kulchytska, T. (comp.). Redaktor Yulian Tarnovych [Editor Yulian Tarnovych]. *Yulian Redko (1905–1993) : statti, spohady, materialy*. NAN Ukrainy, LNB im. V. Stefanyka. Lviv, pp. 234–235. [in Ukr.].
29. [Redko, Yulian]. Yuar. (1939, 1/2). Retsenzii [Reviews]. *Dzvony*. Lviv, p. 72. [in Ukr.].
30. Savka, M. (1999), Romaniuk, M. (comp.). Tarnovych (Beskyd) Yuliiian [Tarnovych Beskyd Yulian]. *Ukrainska zhurnalistyka v imenakh* : materialy do entsykl. slovnyka. NAN Ukrainy, LNB im. V. Stefanyka. Lviv, 6, pp. 327–330. [in Ukr.].
31. Sapeliak, O. (2015, 1). Etnohraf, istoryk, sviashchenyk-misioner, patriot o. Ivan Buhera [Ethnographer, historian, missionary priest, patriot Ivan Buhera]. *Narodoznavchi Zoshyty*. Lviv, pp. 256–261. [in Ukr.].

32. Tarnovych, Yu. (1938). Za sribnolentym Sianom: mandruimo v Lemkivski hory [Across the Silver Ribbon San : let's travel to the Lemko Mountains]. Lviv : nakladom I. Tyktora, [2], 32 p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 12). [in Ukr.].
33. Tarnovych, Yu. (1936). Iliustrovana istoriia Lemkivshchyny [Illustrated history of Lemkivshchyna]. Lviv : nakladom vyd-va "Na storozhi", 285 p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 1). [in Ukr.].
34. Tarnovych, Yu. (1936, 21, November 1; 23, December 1; 1937, 2, January 15; 3, February 1; 4, February 15; 5, March 1; 7, April 1). Istorychni pamiatky v zakhidnikh Karpatakh [Historical monuments in the Western Carpathians]. *Nash Lemko*. Lviv, 1936. pp. 7–8; p. 8; 1937. p. 8; p. 9; p. 9; p. 6; p. 15. [in Ukr.].
35. Tarnovych, Yu. (1937). Istorychni pamiatky v zakhidnikh Karpatakh [Historical monuments in the Western Carpathians] / peredm. Antina Lototskoho. Lviv : nakladom vyd-va "Nash Lemko", 120 p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 4). [in Ukr.].
36. Tarnovych, Yu. (1938, 1, January 1; 2, January 15; 3, February 1; 4, February 15; 5, March 1; 6, March 15; 7, April 1; 8, April 15; 9, May 1; 10, May 15; 11, June 1). Lemkivshchyna v narodnikh perekazakh [Lemkivshchyna in folk tales]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 12; p. 9; p. 9; p. 11; p. 11; p. 11; p. 11; pp. 10–11; p. 15; p. 11; p. 9. [in Ukr.].
37. Tarnovych, Yu. (1938). Lovy na lemktivskomu Beskydi [Hunting in the Lemko Beskyd]. Lviv : nakladom vyd-va "Nash Lemko", 40 p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 14). [in Ukr.].
38. Tarnovych, Yu. (1938, 132, June 20; 134, June 22; 135, June 23; 136, June 24; 137, June 25; 138, June 27; 139, June 28; 140, June 29; 141, June 30; 142, July 1). Mandruimo v lemktivski hory. Nad dzherelamy Sianu [Let's travel to the Lemko mountains. Above the sources of the Sun]. *Novyi chas*. Lviv, p. 5; p. 6; p. 6; p. 6; p. 6; p. 6; p. 4; p. 6; p. 6. [in Ukr.].
39. Tarnovych, Yu. (1938). Mova stolit: Lemkivshchyna v perekazakh [Language of the centuries: Lemkivshchyna in legends]. Lviv : nakladom vyd-va "Nash Lemko", 48 p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 9). [in Ukr.].
40. [Tarnovych, Yu.]. Vsevolod Yaroslavych (1939). Moskvofilstvo na Lemkivshchyni [Muscovite in Lemkivshchyna]. Lviv : nakladom vyd-va "Nash Lemko", 22, [1] p. ("Biblioteka Lemkivshchyny" ; 17). [in Ukr.].
41. [Tarnovych, Yu.]. Vsevolod Yaroslavych (1939, 10, May 15; 11, June 1; 12, June 15; 13, July 1; 14, July 15; 15, August 1). Moskvofilstvo na Lemkivshchyni [Muscovite in Lemkivshchyna]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 7; pp. 10–11; p. 6; pp. 7–8; p. 8; p. 8. [in Ukr.].
42. Tarnovych Beskyd, Yu. [1954]. Na zgharyshchakh Zakerzonnia [On the hotbeds of the Curzon line]. Toronto : vydannia vyd-va "Lemkivshchyna", 128 p. [in Ukr.].

43. [Tarnovych, Yu.]. Vsevolod Yaroslavych (1939), Tarnovych, Yu. (ed.). Naidavnisha doba v istorii Lemkivshchyny [The oldest era in the history of Lemkivshchyna]. *Iliustrovanyi hospodarskyi kaliendar na 1939 rik*. Lviv : nakladom vyd-va “Nash Lemko”, pp. 44–54. [in Ukr.].
44. [Tarnovych, Yu.]. Vsevolod Yaroslavych (1938). Naidavnisha doba [The oldest era]. Lviv : nakladom vyd-va “Nash Lemko”, 32 p. (“Biblioteka Lemkivshchyny” ; 13). [in Ukr.].
45. [Tarnovych, Yu.]. Vsevolod Yaroslavych (1938). Khrystyianstvo na Lemkivshchyni [Christianity in Lemkivshchyna]. Lviv : nakladom vyd-va “Nash Lemko”, 81, [1] p. (“Biblioteka Lemkivshchyny” ; 16). [in Ukr.].
46. [Tarnovych, Yu.]. Vsevolod Yaroslavych (1939, 1, January 1; 3, February 1). Khrystyianstvo na Lemkivshchyni [Christianity in Lemkivshchyna]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 11; p. 7. [in Ukr.].
47. [Khyliak, Volodymyr]. Yeronim Anonim (1937). Tarnovych, Yu. (ed.). Lykho na sviti! : vesele opovidannia z silskoho zhyttia [Disaster in the world! : a funny story from rural life]. Lviv : nakladom vyd-va “Nash Lemko”, 32 p. (“Biblioteka Lemkivshchyny” ; 8]). [in Ukr.].
48. Shevchyk-Lukavychenko, I. (1938, 17, September 1). Novi knyzhky [New books]. *Nash Lemko*. Lviv, p. 9. [in Ukr.].
49. Shevchyk-Lukavychenko, I. & Tarnovych, Yu. (1938). Pisnia Beskydu : narodnia kartyna z chasiv panshchyny na 3 dii zi spivamy i tantsiamy [Song of the Beskyds : a folk picture from the times of the feudal obligation with three action with songs and dances]. Lviv : nakladom vyd-va “Rusalka”, 32 p. (“Teatralna Biblioteka” ; 143). [in Ukr.].
50. Shevchyk-Lukavychenko, I. & Tarnovych, Yu. (1938). Pisnia Beskydu : narodnia kartyna z chasiv panshchyny na 3 dii zi spivamy y tantsiamy [Song of the Beskyds : a folk picture from the times of the feudal obligation with three action with songs and dances]. Lviv : nakladom vyd-va “Nash Lemko”, 32 p. (“Biblioteka Lemkivshchyny” ; 7). [in Ukr.].
51. Yavorivskiyi, E. (1937, 9, May 1). Skhidnymiy mezhamy Lemkivshchyny. [Eastern borders of Lemkivshchyna]. *Nazustrich*, Lviv, p. 9. [in Ukr.].
52. Yakymovych, B. (2000), Denysiuk, V. H. (comp.). Ivan Tyktor – vydavets i hromadskiyi diiach [Ivan Tyktor is a publisher and public figure]. *Vydannia Ivana Tyktora ta kontsernu “Ukrainska presa”* : bibliohr. pokazhchyk (1923–1977). NAN Ukrainy, LNB im. V. Stefanyka. Lviv, pp. 5–26. [in Ukr.].
53. Publikacje o Lemkowszczyźnie [Publications about the Lemko region] (1936, 4, July 15). *Oriens*. Warszawa, p. 125. [in Pol.].
54. Urzędowy wykaz druków Rzeczypospolitej Polskiej (1938, 33, August 14–20). Warszawa, p. 481. [in Pol.].

Marianna Movna, Candidate of Historical Sciences, Researcher in Department of Scientific Bibliography, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Yulian Tarnovych publishing seria “Library of Lemkivshchyna” (1936–1939)

In 1934, in the publishing concern of I. Tyktor “Ukrainian Press”, the editorial board of the biweekly “Nash Lemko” was formed, the first editor of which was Yulian Tarnovych, who later founded the “Library of Lemkivshchyna” publishing seria, which published and distributed books on Lemki subjects, in which the overarching idea was the idea of historical and mental unity of the Lemki people with Ukrainians from other regions, and hence the popularization of the Lemko region and the centuries-old cultural heritage of its inhabitants as a component of Ukraine and the Ukrainian people.

In the article, for the first time, all editions of the book seria “Library of Lemkivshchyna” of the magazine “Nash Lemko” 1936–1939 edited by Yu. Tarnovych were investigated, and the exact authorship of individual numbers stored in the departments of Ukrainian studies and rare books of the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv and in the Scientific Library of LNU named after I. Franko, the factual content and thematic palette of the book editions of the seria were analyzed, their relevance at the time and today was proven, reviews and reviews of the book products of the seria were introduced into scientific circulation.

Among the analyzed publications are books by eight authors, cultural figures of the Lemko region (Yu. Tarnovych under his own name and pseudonym Vsevolod Yaroslavych, R. Antonovych, I. Shevchyk-Lukavychenko, F. Kokovsky, V. Klish, O. Mysevych, I. Bugera, V. Hylak under a pseudonym Yeronim Anonim). The analysis of the factual content and subject matter of the book editions of the entire seria showed that, promoting the idea of Ukrainian national unity, they contributed to the formation of the Lemks’ understanding of the uniqueness of their traditional material and spiritual culture, national identity, revitalization of the social life of the region, were an important factor in the patriotic education of young people, introduced wide circles of the Ukrainian public of Galicia to the life and spiritual heritage of the westernmost branch of the Ukrainian people. Today, they are a valuable source not only for studying the publishing culture of the past, but also for the history of the development of Ukrainian ethnic identity in the Lemko lands.

Keywords: Yu. Tarnovych, “Library of Lemkivshchyna”, book seria, topics of publications, “Nash Lemko” magazine.